

Cesta, volba a osudové finále člověka

Roman Cardal

20. februára 2024 ✚ Spoločnosť ✚ CZ, Filozofia

Přechodová povaha lidského života

Při současné rozdělenosti společnosti i samotných křesťanů je obtížné nalézt nějakou pravdu, na níž by se příslušníci všech táborů a názorových skupin shodli. Na jedné straně by vlastně ani žádná shoda neměla být hledána, alespoň přijmeme-li postmoderní zásadu o neexistenci objektivní pravdy a o nezbytnosti principiální plurality ve všech oblastech života. Požadavek radikální plurality není slučitelný s prosazováním jednoho stanoviska na úkor stanovisek odlišných. Faktický život ale ukazuje, že samotní pluralisté nemají k zakazování a reglementaci postojů druhých příliš daleko. Stačí se podívat na úroveň našich politických diskuzí. V nich se najednou žádná názorová pluralita nepřipouští a po celé společnosti se razantně požaduje, aby hodnotila určité události podle jednoho zadání. Kdo si dovolí vyslovit pochybnost, je odsouzen a na jeho volbu a vidění skutečnosti se žádné pluralitní normy nevztahují a nebere se na ně žádný zřetel.

Ilustračný obrázok, zdroj: wikimedia commons

Přesto existuje jeden názor, ohledně něhož žádný spor určitě nepovstane. Jedná se o přesvědčení, podle kterého je člověk pouze *přechodnou* bytostí. Většina lidí si myslí, že k poznání o nestabilní povaze lidské existence se dospělo teprve v moderní době. Domnívá se, že ve staletích, jež předcházela éře novověku, byl život člověka považován za něco jednou pro vždy daného, z čehož vycházela ubíjející a stále dokola se opakující monotónnost každodenních úkonů jedinců a celé společnosti *bez výhledu na jakoukoliv principiální změnu a pokrok*. Až když se podařilo rozptýlit clonu křesťanského pohledu na svět, nastaly vhodné podmínky k dynamizaci lidského života a k nastartování závratného progresu.

Na vnějších poměrech nezáleží

Takové hodnocení ovšem spočívá na smutné neznalosti, neboť podstatnou součástí křesťanského učení je vize člověka jakožto *bytosti na cestě* (homo viator). Jde samozřejmě o analogické vyjádření, které vychází z běžné zkušenosti života, během něhož musíme podnikat celou řadu cest. Jeho vlastní smysl je nicméně mnohem hlubší než ten, že jsme bytostmi mobilními a jen stěží dokážeme setrvat na jednom místě. Slovem „cesta“ se myslí *cesta životní*, tedy proces, v němž se z *jednoho stavu naší existence*

postupně dostáváme do jiného stavu naší existence. A to se může ba dokonce musí odehrávat i případy, kdy se lokálně nikam nepřemísťujeme a žijeme po dlouhá léta na jednom jediném místě.

Označení člověka jako „cestovatele“ (viator), jako přechodné bytosti, je tedy vyjevením jeho bytostné povahy, která *musí projít nějakou hlubokou proměnou* a nemůže ustrnout v situaci, v níž se v tom či onom časovém momentě života nachází. Proto je možná existence společnosti, ve které panují stabilní a takřka neměnné poměry, a přesto její členové procházejí hlubokými vnitřními zvraty. Nezáleží na tom, zda jsou vnější životní poměry „statické“ nebo „dynamické“. Za všech okolností je člověk dnes a denně vystaven nutnosti *volit mezi dobrem a zlem s následnými vnitřními dopady*, které na něj tyto volby mají.

I kdyby byl někdo na celá léta uvržen do temné vězeňské kobky, v níž se vnějškově prakticky nic neděje, neznamenaloby to, že je tím jeho nitro odsouzeno k mrtvolné nehybnosti. Ani v takových poměrech člověk nepřestává putovat po své životní cestě a k jejímu konci může dorazit *úplně jiná, vnitřně proměněná bytost*, třebaže se vše událo za zdmi vězení bez zvláštních vnějších událostí.

Ilustračný obrázek, zdroj: picryl.com

Konečný anebo permanentní existenční turismus?

V pluralitní společnosti se všichni shodnou na tom, že člověk je stále „na cestě“, shoda však končí v okamžiku, kdy se začne mluvit o případném *cíli* této cesty. Pro vyznavače naprosté mobility skutečnosti samozřejmě nemá žádný smysl o nějakém cíli hovořit, protože by tím zradili axiom zásadní proměnnosti. Cíl a jeho dosažení totiž implikují *zastavení a dovršení procesu* a jeho *podřízení* právě tomuto cíli. Znamená to vítězství bytí nad změnou, což je natolik nemoderní pohled, že se jím „děti dnešní doby“ už nemíní vůbec zabývat.

Křesťanské učení říká, že lidské bytí, jež se postupně svobodně utváří a proměňuje, je určeno ke *zbožštění*, ale může vyústit i ve zisk opačných rysů. V takovém případě se z člověka stane *démon*. Právě ve světle této doktríny je možné si lépe uvědomit, co znamená přesvědčení o *přechodné* povaze lidského života. Míni se jím, že člověk může zůstat člověkem *jen po určitou dobu*, jen po dobu své krátké pozemské existence. Jakmile přijde smrt, nastává jeho zcela zásadní proměna v něco *božského* (nadlidského) nebo *démonského* (pod- a nelidského). Naše současné lidství je tedy jako *larva*, z níž se má teprve něco zrodit. Na rozdíl od larvy motýla však záleží na nás, co se z ní „vyklube“. Může to být něco krásného anebo něco velmi, velmi nehezkého.

V našich každodenních úvahách se takovými věcmi příliš často nezabýváme, nicméně při hlubším zamyšlení se ukazuje, že se jedná o ten nejpodstatnější pohled na realitu lidského života. Jednoduše řečeno, vše záleží

na tom, co *ze sebe uděláme*. A jelikož nedisponujeme žádnými tvůrčími schopnostmi, potřebujeme k naší proměně nějaké *vnější referenční body*. Potřebujeme do našich životů „transportovat“ to, co již existuje nezávisle na nás a co náš život může *valorizovat* anebo *devalvovat*.

Tady se ukazuje nedomyšlenost dnes tak módních apelů na bezbřehou svobodu. Prý si můžeme dělat co chceme a nikdo nemá právo nám do našich voleb mluvit. Jak tomu nezřídka bývá, nejnebezpečnější není čistá lež, nýbrž lež smíšená s pravdou, polopravda. Je skutečně pravda, že můžeme dělat, co chceme, ovšem *jen do určité míry*. Bez patřičného rozlišení „spolkneme“ s touto pravdou i její odvrácenou tvář, totiž jed jejího lživého rozměru.

Ilustračný obrázok, zdroj: Collections-GetArchive

Démonský kult moci a skrytost božského

Můžeme činit co chceme *fyzicky*, nikoliv *morálně*. *Mohu* zabít nevinného člověka. Na takovém úkonu nemusí být nic složitého. Dnes stačí třeba pouze zmáčknout jedno tlačítko a výsledkem jsou stovky nevinných mrtvých. *Mravně* to ale učinit *nemohu*. Tento *zákaz* zpravidla *není vynucován žádnou fyzickou silou*, takže u těch, kdo jsou ochotni respektovat pouze moc a sílu, neexistuje žádný problém v případě, kdy žádná vnější moc nemůže jejich činu zabránit, či je za něj následně potrestat. Uvedenému přístupu uniká, že ohled *na vnější moc a sílu* představuje značně pokřivenou optiku.

Každou volbou se rozhodujeme pro dobro anebo zlo, *necháváme do sebe vstupovat něco božského anebo démonského*. Pro obdivovatele moci a síly je alternativa démonského přitažlivější, protože božské se neprojevuje v bouři a běsnění, ale v mírném a nenápadném vánku. Dobrá i špatná volba nás uvádějí do stále těsnějšího vztahu s tím, co je *objektivně* dobré a zlé. Křesťanské poselství také tvrdí, že dobro a zlo, ohledně kterých se v životě rozhodujeme, mají v posledku *personální* povahu. V závislosti na našich preferencích se na konci našich životů setkáme s Tím, který je Dobro anebo s Tím, který je Zlo. A naše osudy navždy splynou s jejich osudy.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/cesta-volba-a-osudove-finale-cloveka/>